

L'ESQUEJELLA DE LA TORRATXA

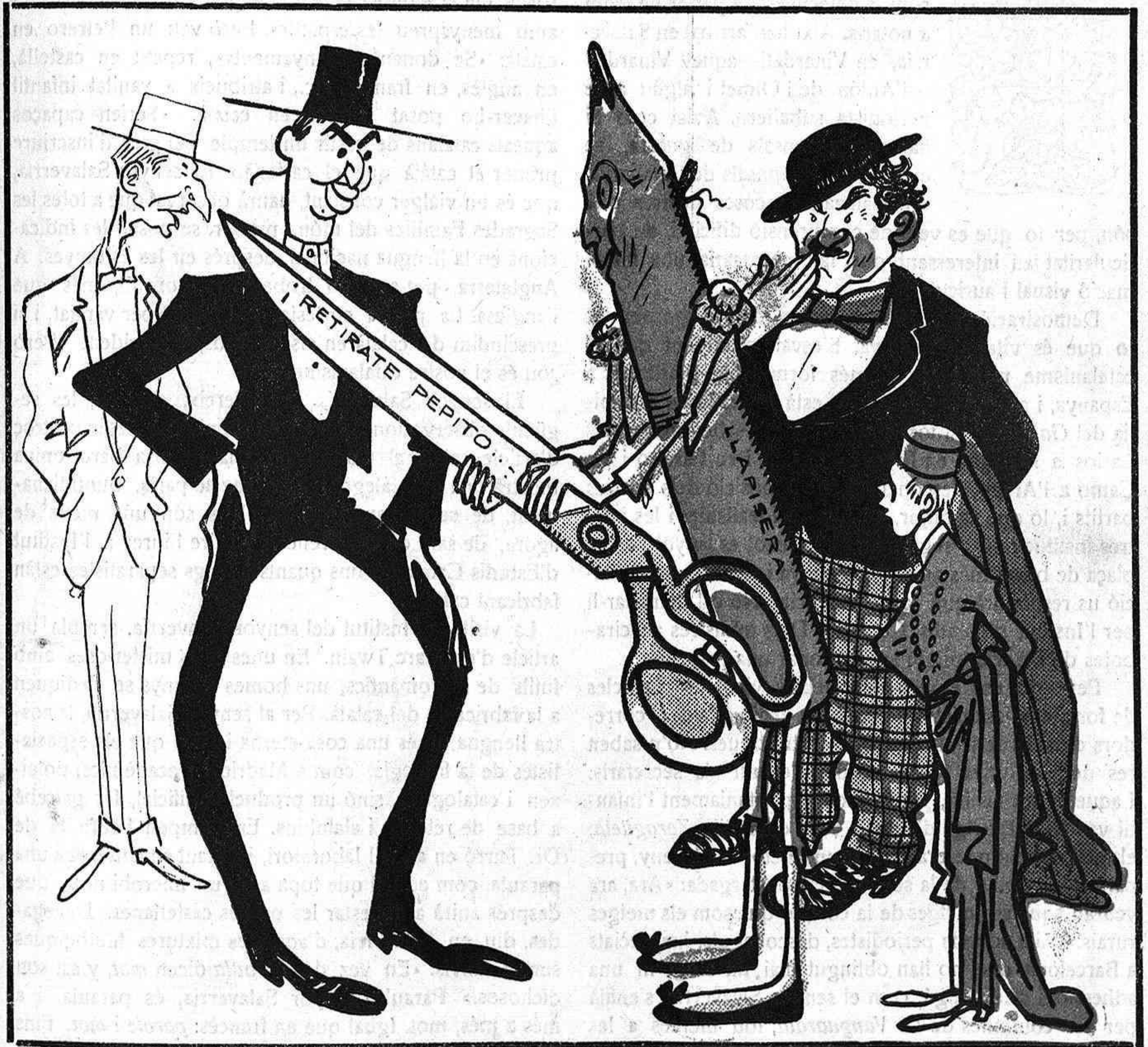
Núm. 1957 ————— Any XXXVIII

BARCELONA 30 DE JUNY DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

—Té, noi, talla-te-la si no vols fer un paper ridícol,
que aquí no hi ha més *fenòmeno* que jo.

CRÒNICA

VIATJANTS DE PATRIA

ADA vegada que Catalunya se fa de moda, surten de Madrid, amb bitllet de favor, cronistes i reporters, que venen a veure les coses catalanes com a detectives i a parlar-ne com a notaris. Així han arribat en Salaverría, en Vinardell—aquell Vinardell—l'Antón de l'Olmet i algú altre periodista subaltern. Aviat com hi han corresponsals de guerra, se crearàn corresponsals de Catalunya, especialitzats en coses nostres que

són, per lo que es veu, de comprensió difícil i de particularitat tan interessant, que fan necessària una informació visual i auricular.

Demostració és aquesta de que a Madrid ignoren tot lo que és vital a Catalunya. S'esvalota, cridant que el catalanisme representa el més formidable perill per a Espanya, i aqueixa premsa, que està enterada de la família del *Gallo* com si fós la pròpia, i que saben manen els Larios a Màlaga i en Riestra a Galícia i en Paraíso i en Camo a l'Aragó, desconeixen la composició dels nostres partits i, lo que és pitjor, els nostres idealismes i les nostres institucions. Pregunteu a qualsevol espanyol per la plaça de braus més ampla d'Espanya i sense cap vacil·lació us respondrà que la de València. No cal demanar-li per l'Institut d'Estudis Catalans. Dels ministres als cirabotes de Madrid, ningú sabria donar una resposta.

Per això ens envien an aqueixos viatjants d'articles de fons, comissionistes de llustrina «rojo gualda», corredors de xafarderíes i reventades patriòtiques. No'n saben res de Catalunya i encarreguen l'estudi als secretaris. I aquests, tot venint, percebeixen espontàniament l'infantil vanitat del metge d'aquella vella comedia, *Zaragüeta*, el qual, sabent que era arribat un doctor madrileny, prepara tot el poder de la seva ciència postergada: «Ara, ara veuràn aqueixos metges de la cort, lo que som els metges rurals.» Així aquests periodistes, desconeguts, inapreciats a Barcelona, que no han obtingut mai un elogi ni una adhesió, i que si algú, com el senyor Salaverría, s'enfilà per les columnes de *La Vanguardia*, fou mercès a les recomanacions de la clientela maurista: «Ara, ara veuràn els catalans lo que som els periodistes madrilenys.» I al arribar a Barcelona és quan se transparenta el fons provincià d'aquests periodistes cortisans.

Entre ells s'ha destacat, aquesta temporada, el senyor

Salaverría, viatjant de *A B C*. El senyor Salaverría és basc, i el basc, segons en Brossa, és l'alcaloide del castellà. ¿No serà per això que el catalanisme no ha pogut mai tenir contacte amb el nacionalisme basc? El senyor Salaverría porta ja descobertes una processó de coses, que ha trobat la seva curiositat de turista maligne. Així el primer dia d'arribar, ja diu que «L'ESQUELLA emplea todo el número en hacer campaña germanófoba», quan solament comentem els fets extraordinaris, anant paralelament a totes les revistes del món, dedicant la major part dels números a lo que constitueix la nostra deria i la nostra tradició: la vida barcelonina. Per això comentem al senyor Salaverría i no pas la retirada austriaca. De la Rambla salta a la Sagrada Família, i arronsa amb menyspreu les espatlles. Però veu un lletrero en català: «Se donen rensenyaments», repetit en castellà, en anglès, en francès, etc., i atribueix a vanitat infantil l'haver-ho posat primer en català. «Serien capaços aquests catalans de bastir un temple, pel gust d'inscriure primer el català que el castellà.» El senyor Salaverría, que és un viatger constant, haurà observat que a totes les Sagrades Famílies del món, primer se posen les indicacions en la llengua nacional, després en les estranyes. A Anglaterra, pot-ser, no trobarà, per orgull, més que l'anglesa. La nostra cortesia és tinguda per vanitat, i si prescindim del català en els lletreros, ens criden: «Però ¿on és el vostre catalanisme?»

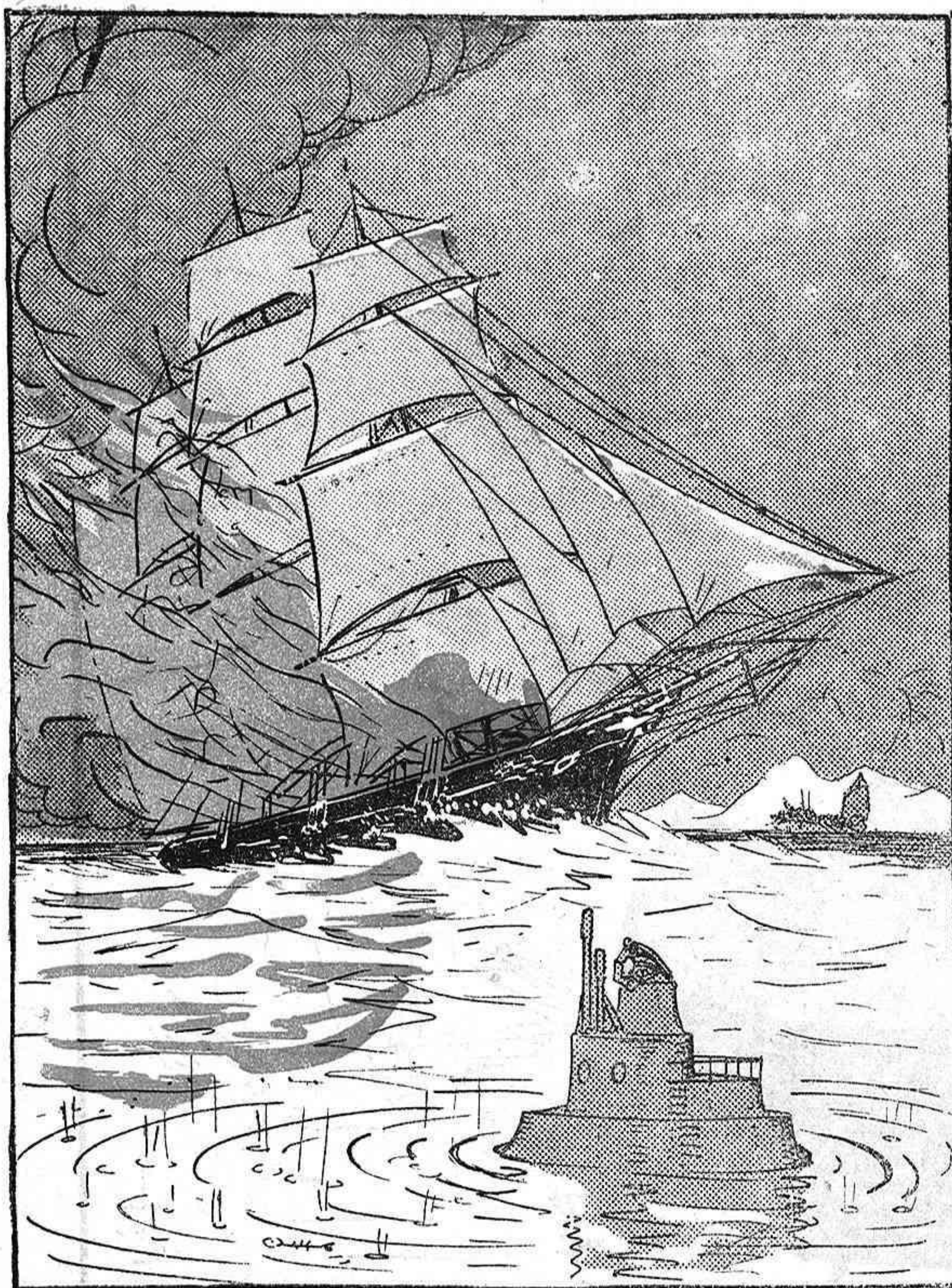
El senyor Salaverría ens ofereix, després, les següents observacions. Quan en Cambó va llegir un troç d'article català al Congrés, tota la premsa barcelonina mostrà una gran alegria; a *La Veu* se parla, quotidianament, de separatisme; les Rambles són una mena de àgora, de saló de conferències a l'aire lliure; a l'Institut d'Estudis Catalans, uns quants filòlegs separatistes estàn fabricant català...

La visita a l'Institut del senyor Salaverría, sembla un article d'en Marc Twain. En unes sales misterioses amb futils de nigromàntics, uns homes estranys se dediquen a la fabricació del català. Per al senyor Salaverría, la nostra llengua no és una cosa eterna i viva, que els especialistes de la filologia, com a Madrid els acadèmics, poleixen i cataloguen, sinó un producte artificial, fet gairebé a base de retortes i alambins. En Pompeu Fabra fa de Dr. Turró en aquell laboratori, i de tant en tant troba una paraula, com aquell que topa amb un microbi nou, que després anirà a molestar les orelles castellanès. Devegades, diu en Salaverría, d'aquestes mixtures filològiques surten canvis. «En vez de *paraula* dicen *mot*, y así son dichosos.» Paraula, senyor Salaverría, és paraula, i a més a més, mot. Igual que en francès: *parole* i *mot*. Fins amb això som francòfils, que és un dels motius de la desmesurada reneunia d'aquest escriptor germanòfil, escriptor mediocre, sense altra autoritat que l'aconseguida escrivint al *A B C*, germà del *Gedeón*, periòdics, com és sabut, de major circulació.

POR ALS SUBMARINS

—Uii! Uii! No s'és al·liat, sóc subscriptor de *El Correo Catalán*.

Les fogueres de Sant Joan

Després de les seves divagacions catalanes, comprenem tot el valor de les seves escriptures, en les quals denigrava a França i exaltava a l'Alemanya. Comprenem també les seves equivocacions, després de llegir en una de les seves diatribes, que els voluntaris catalans varen seguir an en Prim «a los riscos rifeños». Nosaltres ignoravem que Tetuán estigués enclós en el Riff. I si un senyor s'equivoca de doscents quilòmetres, no'ns hem de preocupar si cau en alguna lleugera tonteria.

A la fi, tot és ben naturalment lògic. El senyor Salaverría ha vingut a escoltar les palpitations catalanes, i el senyor Salaverría, segons ens diuen, és sord.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

FERITS PER A SENYORES

(L'escena, en el despatx del quefe de sanitat militar a Paris.)

—Bon dia, Coronell!... Vinc a dir-li que estic molt ressentida amb vostè.

—I això?... Què'n té que dir de mí?

—Prou que ho sab!... No's porta gaire bé, amb nosaltres! No se'n recorda mai!... Què li costaria d'ésser una mica més amable?

—No voldria altra cosa, que ésser ben amable amb vostè. Digui'm com ho haig de fer, això rai.

—Per què no'ns envia ferits?

—Com s'entén!... Si el séu hospital no és pas dels menos favorecuts... La meitat dels llits són plens...

—Sí, però no més ens envia malalts. Sempre malalts!... Ja comprendrà que les meves amigues n'estàn tipes de malalts.

—Però, senyora...

—Sí, Coronel, sí. Tenen raó de queixar-se, les senyores del meu hospital. Recordi que va començar enviant nos bronquitis, angines, congestions pulmonars... Això ja no era gaire bonic, que diguessim. I què'ns ha enviat, després?... Set tifòdics i nou atacats de disenteria! Figuri's!... Ja sé, Coronel, que's tracta de infeliços soldats, tan hèroes de la patria com els altres; molt dignes de llàstima, molt, sens dubte... Però... posi's a la raó.... Les senyores enfermeres preferirien uns quants ferits. I jo

també, li confesso. Els ferits m'entusiasmen. Vol res més interessant que un ferit?

—Està obcecada, senyora. Tots han de tenir interès per a vostè. Tant víctimes són els ferits, com els malalts.

—Ah, no, Coronell!... Això si que no!... Això no m'ho farà creure. La proba és que totes les enfermeres som de la mateixa opinió. I després on va a comparar una malaltia vulgar amb un esclat d'obús? Una bronquitis, una tuberculosi fulminant, també podrien arreplegar-se en temps de pau; però una bala al pit o un cop de sabre al cap no'm negarà que és una cosa més *chic* i que té molt més «color local»...

—Senyora...

—Posi's al meu lloc, Coronel. Després, acabada la guerra, quan en els salons aristocràtics me preguntin «Que tal?... Va curar gaires glorioses ferides?», serà molt trist haver de dir: «No; jo no més vaig poder curar soldats que tenien...»

—Còlic, per exemple!... Doncs, no, senyora. Demà que's trobi en aital cas no farà el paper ridícol que vostè

suposa. Un còlic de soldat, és igualment un sofriment per la patria, digne de les sollicituts més excelses. I això li dic ben en serio.

—Pot-ser sí, però vaja... mai és tant bonic, per les senyores. Vostè que pot fer ho... apa, no sigui dolentot!... envii'ns uns quants ferits.

—Veurem, veurem... Com els volen?... Vells, joves, coracers d'infanteria?... Vostes deurien volguer ferits d'aquests de cromo, de poesia patriòtica... i d'això no'n tenim. D'ençà que's fa la guerra de trinxeres lo que abunda més són enfermetats de la pell: la sarna, els polls, la tinya...

—I aral... Què diu?... Déu nos en guardi... No'ns en envii pas, d'aquests, Coronel.

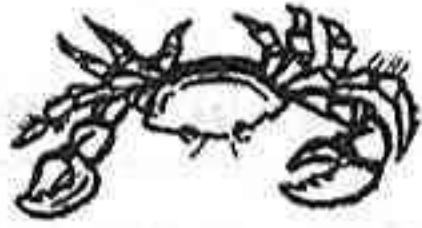
—Doncs, miri, hi ha moltes enfermeres a França que no són pas tan exigentes com vostès. La majoria d'elles, si senten alguna preferència, és pels que sofreixen més, sense mirar quina mena de mal pateixen.

—No li nego, però vaja... em creia trobar-lo un xic més condescent amb nosaltres. I sento haver-me'n d'anar desilusionada. Què li seria a vostè enviar-me uns quants ferits, veiam?

—Però d'on vol que'ls tregui, senyora?... No'ls hi puc pas fabricar expresos per a vostè!

—Apa, Coronel, no sigui tan regatol... Una dotzena!... Amb una dotzeneta ja'ns acontentem!...

L'ECLOPÉ

A CAU D'ORELLA

El mal caçador

En la sala de joc de Caçadors o del Círcol Equestre... Fem una advertència preliminar per a que no estranyi aquesta concreta alusió. Que's jugui o no, solament interessa als jugadors i als que sense jugar guanyen. Tots ells s'esvaloten des dels diaris per l'avariciós entreteniment o volen treure el tant per cent als guanys del banquer, o bé aconseguir un efecte polític contra'l governador o la policia... Queda tancat l'encís.

En la sala de joc de Caçadors o del Círcol Equestre, la partida sent l'escalf de les hores extraordinaries, quan el Destí apreta sobre'ls guanyadors i els perdedors. Tothom perd, menys el banquer. Però an en P... conegut magatzemista, encara li queda humor per a dir en veu alta, consoladors comentaris.

—Si això segueix, haurem d'augmentar el preu del madapolam.

El del davant també perd i el magatzemista cridà: —Noi, hauràs d'apujar les cretones. I vostè senyor Rafel, els trajos de punt. I vostè els mitjons.

Un jugador, perdía, incommovible, amb aire de gran senyor que no dóna importància a les veleitats de la sort. Els del seu costat i els *croupiers* li deien, complacents, *señor conde*. El nostre xiroi magatzemista, seguint posant el seu comentari mercantil als caps desafortunats, li en dedicà un:

—I vostè, senyor Conde; haurà de pujar els berrets de palla.

Els del costat li clavaren cops al braç, a les cames, al costat, a tot arreu, però el senyor que perdía, ja havia alçat els ulls mirant amb un displicent orgull al magatzemista llengua llarga:

—Que dius, home, que dius? Que no coneixes al comte?—Ai! Ai! Però que no és el Conde de *El Siglo*? Decididament, som un poble demòcrata.

—Vas molt provocativa, tant escotada...
—Pshé! Mentres les faldilles s'ien apretades!

Heu's-aquí les siluetes
de la nit de Sant Joan;

Ateneïsta

Elegides les seccions, nomenats els compromissaris, se procedí, dins de la Junta de l'Ateneu al nomenament de president. Perplexitat en la junta, En les llistes de l'Ateneu hi figuren tots els noms representatius de Barcelona, però després de molt deliberar, acordaren reelegir an en Josep M.ª Roca, considerant, per lo vist, càrreg vitalici la presidència de l'Ateneu.

Un soci ens dóna una raó de la reelecció:

—Es la guerra, amic, és la guerra. Vostè no sab l'efecte que produeix en Roca en les senyores franceses— Mlle. Juven, Mlle. Moreno, Mlle. Réval. Una d'elles l'anomena Sa Eminència Gris, pel berret gris, el trajo gris, les sabates de canyes grises, els bigotis cendrosos. Molt decoratiu en Roca i molt galant. I naturalment la presidència de l'Ateneu, ja està tinguda com un càrreg diplomàtic.

—Però sempre'l mateix.

—Volien el'legir an en Pin i Soler, però en Pin, entre altres coses, se nega a parlar per telèfon.

—I per què?

—Perque un home—diu en Pin—no's deu rebaixar a parlar tot sol, davant d'una fusta.

El rei dels lladres

A Madrid ha estat detingut el que la policia anome-

na «el rei dels lladres», un minyó elegant que robava elegantement. Avans havia estat a Barcelona, on fou rebut en totes les cases i fins estimat per alguna damisela. Se feia passar per príncep egipci, i passava! Però ja familiaritzat amb les nostres costums i íntim dels nostres *lyons*, quan feien un sopar o beguda cara, un, se treia un llapis, dividia i a tant cada un.

El rei dels lladres, a Barcelona va perdre diners, i ara a Madrid s'ha comprovat que parlava amb un fort accent català. Una mica més i se conforma amb un empleu a la Mancomunitat, per a deixar la mala vida.

El pendonista major

En Manuel Rius s'ha convertit en l'estimat dels clergues, de les beates i de les senyoretetes. En canvi, sospitem que haurà d'ésser l'enemic de tots nosaltres.

Un dia, en Trigo, el novelista, que volia passar per hèroe comptava que havia perdut el braç a Filipinas, un dia estant en un cafè, entraren uns indis juramentats, ferrint i matant als Xastilas. Un que l'escoltava, exclamà:

—Què carai hèroe! Parroquià!

En Rius, a la processó del Corpus, a la de Gracia, a la de la Barceloneta, a la de tots els barris, portant la bandera:

—Que carai alcalde! Pendonista!

Com si fos la custodia, queien damunt d'ell les roses

Vi hò, coques ensucrades
i ballerugues i cants.

Les de la nit de Sant Pere
ja són d'una altra falsó.

i la ginesta, la gent aplaudia. Després del Crist de Lepant, no recordem un èxit proecessonal més gros. Ell, somrient, portava la bandera amb garbo que solament aconseguen els pendonistes de Terrassa. Però lo pitjor és que no fa senyores, fa senyoretetes. Sospiraven aquestes i els xicots, alabaven malevolament:

—Fixa't, fixa't, Tereseta. Sembla un «niño Jesús», calvo.

Per a al·lusions

El senyor Bofill i Matas, en el seu discurs de Sabadell! «L'Alcover, sols aconseguí veure els seus versos en una *Colección Diamante*». La *Colección Diamante* és de casa i l'irtegren, entre clàssics i moderns, els més pleclars enginys. Però el senyor Bofill cita equivocadament. L'Alcover no ha publicat res, lo que se'n diu res, en la *Colección Diamante*. Senyor Bofill, qui tanca la boca no ensenya les dents.

I ja que tenim la paraula per a al·lusions i per a castig, escolti el senyor Bofill i Matas, ben a cau d'orella, per a que no ho senti la direcció de *La Veu*. Vostè diu, també en el discurs de Sabadell: «El poeta, l'Aribau, deia, lamentant-se:

«Que fóra de cantar en llengua llemosina,
no'm queda altre plaer, no'm queda altre conort.»

En el mateix número de *La Veu*, en «Puck», o sigui, en López Picó, responent an en Salaverria, que havia confós el llemosí amb el català, li recordava que en Menéndez Pelayo deia que'ls que això feien, eren uns *majaderos*.

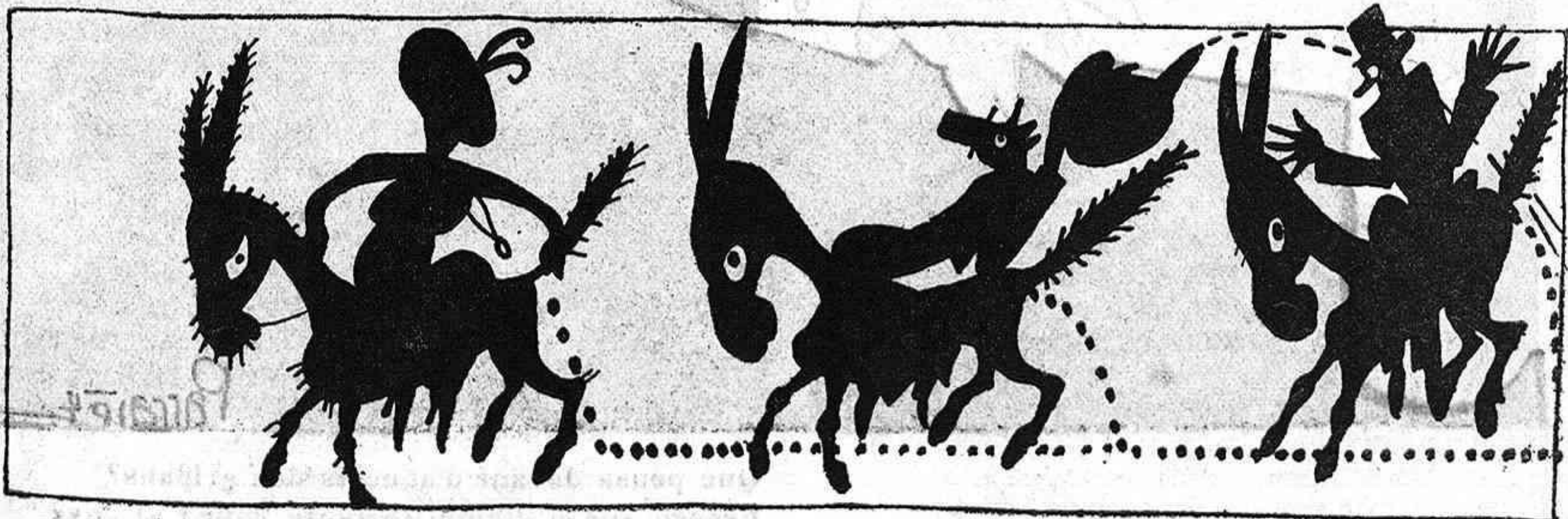
Per la unitat de la Patria

Vatúa el món! Vatúa el món! Pobre patria!

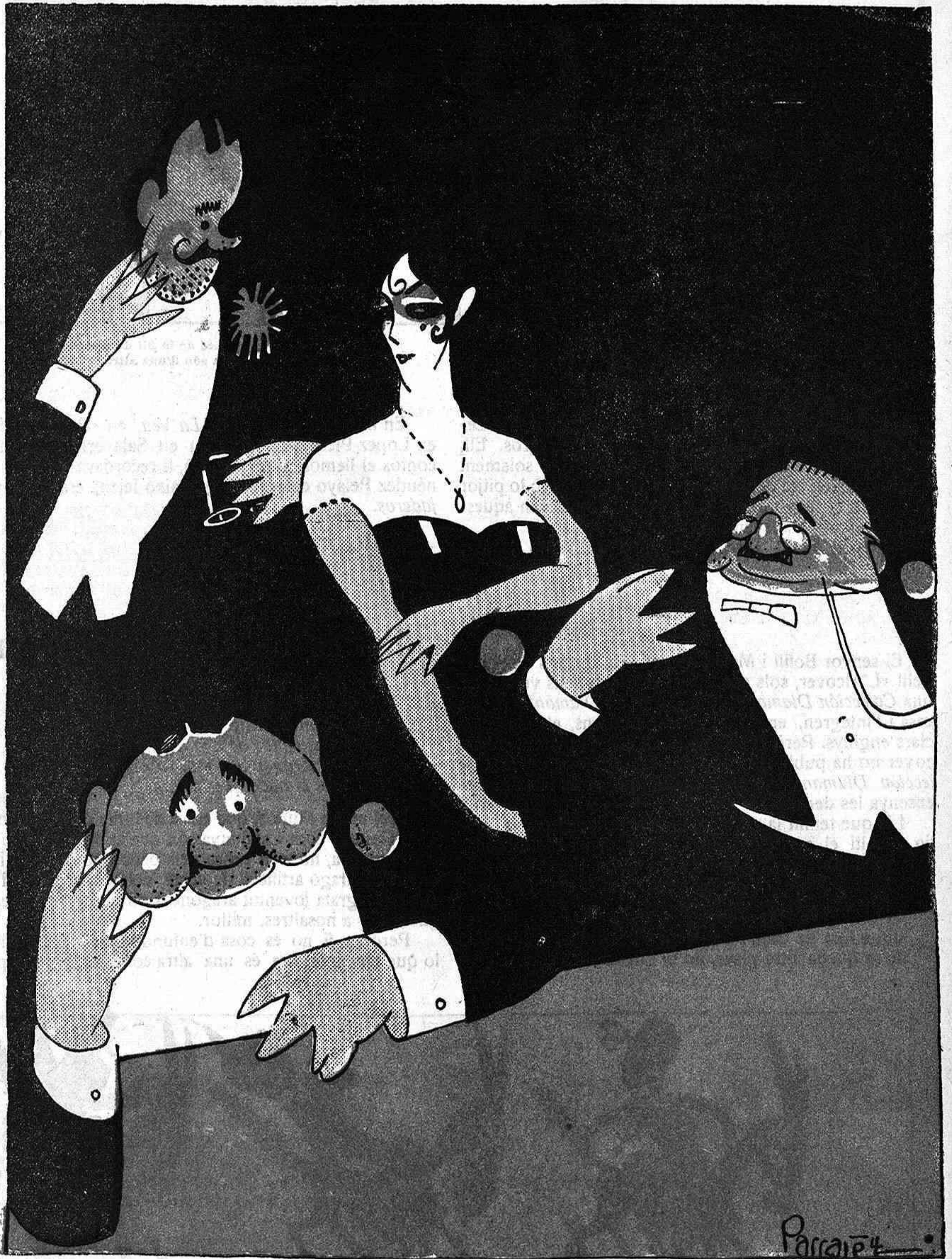
*Son Castilla y Cataluña
las cintas de una alpargata
y Aragón que está en el medio
es el nudo que las ata.*

I cal maño Muñoz, que en va de lluny d'osques vostè. Tant Castella com Catalunya són quelcom més que betes d'espardenya, no són coses dels peus sino del cap; i referent a l'Aragó artificial de vostè, del senyor Royo i de aquesta ingrata joventut aragonesa no lligueu que deslligueu. Per a nosaltres, millor.

Peró en fi no és cosa d'enfundar-nos-hi; a nosaltres lo que ens interessa és una altra cosa: fer la descripció

Aquesta sols la celebren
els que poden fé el senyó.

— Què pensa davant d'aquests dos gripaus?
— Espero que'm diguin: Granota fique't al cove.

del cèlebre concejal senyor Polo i de les seves impressions durant l'àpet per la unitat de la patria, afegint-hi àdhuc un lleuger resum del discurs que hauria pronunciat en l'acte i que la eloqüència dels Ulleds i Mir i Miró li obligaren a guardar-se al pap.

El senyor Polo és un amo adroguer el qual a pesar d'ésser amo continua essent fadrí major adroguer però mirat a través de un vidre de multiplicar. Aixís com hi han gocets als quals donen aiguarent per a que no creixin i tinguin sempre aquella gracia que dona la joventut, al senyor Polo devien donar-li uns polvos—crec que d'estàque'm-aquí—que a través dels anys i a pesar de les influències del estorer li han conservat aquell aïret, aïret de matinada que tenia quan era aprenent i pecigava a les mainaderes, que amb les criades grans no s'hi atrevia.

I això no és pas parlar per parlar, qui no ho vulgui creure que ho vagi a veure. Al cap d'avall tan abans com després d'arribar a regidor tenien els senyors Polo & Estorer al carrer de Méndez Núñez una drogueria única, no faltaria més...

Deixem al senyor Estorer i anem al Polo, no Nord ni Sur, al Polo regidor. Té una pinta d'aquelles que encanten a les raspes; afeitat, ampla de cara, amb galtes de pa de ral, una crinera riçada com de barber de l'antigor o de casa de 0'15 pessetes i un somris que porta trencats més cors de noia servidora que un foc no'n cremaria. La seva manera de vestir, les seves corbates, son enraonar, fan joc perfectament amb la seva faç. De totes maneres és molt més llarc de lo que sembla i corrit, corrit, sarauista, sarauista, ja li poden anar darrera amb un fluviol sonant, que la noia que l'atrapi prou trobarà un bon munt de moneda als calaixets de l'armari mirall.

Molt bé, doncs, al senyor Polo li donaren un dinar per la seva patriòtica actitud davant de les provocacions dels oligarques catalanistes que tenen en sa historia la ignominia de la pèrdua de les colonies.

Ell al saber-ho, digué:

—Home, home...

Però li contestaren, en castellà:

—*Cataluña no cede a ninguna región hermana el honor de ser la primera en la defensa de la unidad moral de Espanya.*

Al ressò d'aquestes paraules tot el carrer de Méndez Núñez s'estremí com si s'hagués tornat a pronunciar la cèlebre frase dels vaixells amb honra i l'honra sense vaixells i el senyor Polo acceptà l'homenatge, se comprà un jaquet i comparegué al Mundial Palace, lloc del crim.

Un desencant fou lo primer amb que se trobà el nostre hèroe. Ni Lerroux de Giner de los Rios; l'havien encerat, però prompte se refeu i digué:

Sursum cordæ. Callén, Ulled, Figueras, Puig de Asprer, Emiliano, Mir, amunt i crits! tots ens podem dir de tú.

I vinga endrapar, després s'escoltà els parlaments i al tocar-li son torn pensà:

—Per què assecar-te la gola?

I digué com en Bieló:

—*Renuncio a la palabra.*

Tots se n'alegraren, no fos cas que hagués fet punyefles com l'amic d'en Prim.

Al tornar diu que cantava:

*«La libertad y el progreso
cosa de drogueros son
y las tenemos guardadas
dentro de nuestro cajón.»*

Viba Espanya! Viba el Ayuntamiento liberal! Viba yo!

“Els emigrants”

Quan don Ignasi Iglesias vehí de Sant Andreu estrenà «Els Conscients» i «Els Primers Frets» en el teatre aquell del Cassinet de la plaça del Comers ja diguerem que no ens en creiem res de tot alló.

Tampoc ens conmogueren gens ni mica «Les Garces» ni «Els Vells» i és que teniem el convenciment, cada vegada més arrelat, de que totes aquelles tragedies eren fules, de que el genial dramaturg s'empescava unes gents cruels, que habitualment no sortien a escena, les quals oprimien a uns desgraciats que no feien més que llamentarse i anar a la barberia.

Ara, després de la estrena de «Els emigrants» aquesta obra, cèlebre ja abans d'ésser coneguda, ens refermem en la nostra opinió. No hem vist la obra però hem llegit l'argument, la forma literaria del senyor Iglesias ens és familiar, i de la lectura del argument se'n despren:

a) Que el senyor Jacob no té cap mena de raó; i que valdria més que encontres de predicar s'hagués fet representant de càn Cros i hagués portat adobs al poble.

b) Que el senyor Iglesias no té la més petita noció de lo que la emigració és i representa.

c) Que no deu parlar-se de lo que no's coneix.

I per això volien bastir un envelat a la plaça de Catalunya?

LA VISITA DEL MONSTRE

Vintiquatre hores va estar parat un submarí alemany en el port de Cartagena. I amb tal motiu el port de Cartagena es vegé concorregut que semblava una fira de festa major.

Un submarí de guerra, procedent dels imperis centrals, un submarí de debó, un submarí de tamany natural que, amb tot i ésser nou de trinca, havia tirat ja quaranta vaixells i pico...a pico, realment era quelcom insòlit i quelcom que valla la pena de admirarse des d'un moll pacífic i a una distancia prudencial i atemperada. Tenia tot l'aspecte de número veritablement extraordinari, inesperat, en el programa de la tranquil·litat espanyola; una mena de trò sense núvols, un clou d'espectacle com «en Johnson-torero» o «en Benavente-actor». Una cosa d'aquelles que pagant no's veuen gaire sovint; una gracia que'l senyor Mars, déu de la guerra, ens feia als infeliços neutrals per la virtut o pel pecat de no haver-nos enredat en el conflicte.

Però, en veritat, era tan sols una «baladronada» dels homes de la Kultur. Dins la complicada màquina de guerra hi anaven els vintivuit o els trenta homes de costum, però, en esperit, la tripulaven els noranta i pico de savis del manifest.

Venien amb missió de pau, enarbolant bandera blanca, tirant salves d'homenatge a la nació amiga; però, de passada venien a fer-nos pressió moral, venien a advertir-nos; «Feu bondat, sigueu bons minyons o sinó ja sabeu lo que us toca.»

Semblava com si l'amo de la bestia estranya volgués dir-nos:

—Aquí veran, señores, la fera «corrupia»!... El monstre de les aigües, el dofí metàl·lic. Ja us hi podeu acostar, ja, que an els neutres, en aixut, no'ls mossega. Si els neutres fossiu a l'aigua i a poques milles de la costa, a les hores ja en parlariem; és a dir, pot-ser no vos donariem temps de parlar-ne.

I la gent nostra va veure atançar-se la balena d'acer, i va veure que de dins ne sortien una mena de autòmats uniformats que semblaven homes. I la gent nostra davant de tanta meravella badava; badava posant en els ulls, mig adormits, plens de lleganyes, aquella barreja de por i curiositat que inspiren els greus perills. El monstre li feia respecte.

I el monstre va estar vintiquatre hores deixant-se admirar, deixant-se acariciar amb els ulls, amb luxuriosa complascència, com una noia maca que sortis a fer senyors.

Vintiquatre hores ja és bastant per a feros-en càrrec. Menos temps varen donar als passatgers indefensos del Lusitania i del Sussex.

XARAU

El germanòfil de Ida.

Deiem que el benefici d'en Díaz de Mendoza mereixeria capítol apart. I fóra, per cert, un capítol un xic desagradable per al públic a qui no plagué decididament *La túnica amarilla*. Aquesta bella llegenda xina, amb tota la gracia lleugera, però plena de profunditat de sa significació espiritual, posà de relleu la poca imaginació, la minça qualitat d'adaptació i de fer-se càrrec que té el nostre públic. No vegé aquest en

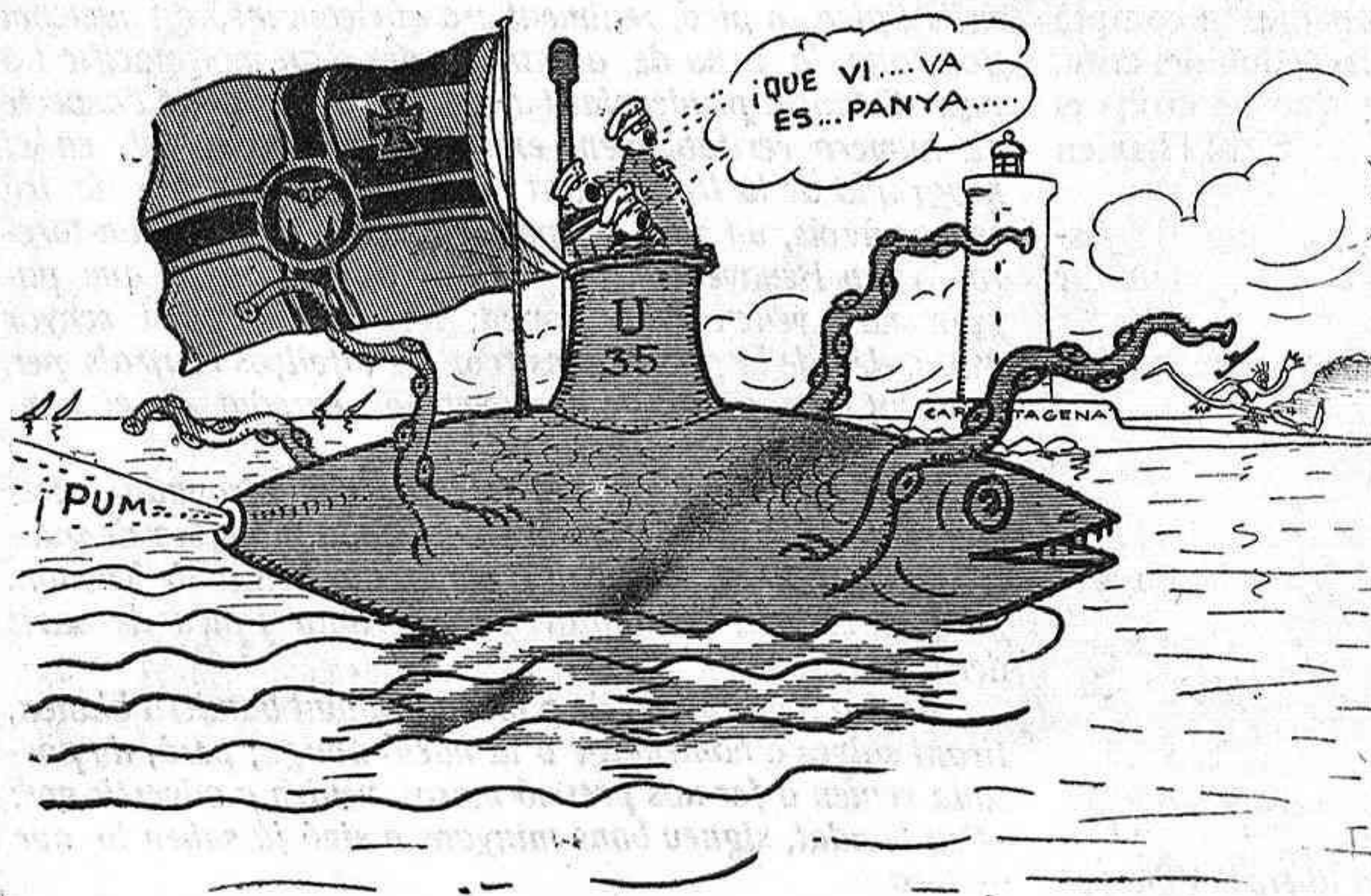
la obra més que el canyamàs. De totes les subtilitats plenes de sugestió i de finesa; de totes les poètiques evocacions plenes d'un dolç sentit lliberador i ingènuu; de tots els riquíssims pensaments, flors d'imaginació, apenes si n'hagué esment. I tota la lliçó, poètica i substancial, de la llegenda, se perdía. La flor donava son perfum pels pardals humils. Alguns n'hi ha hagut d'aquests humils pardals i per a ells la festa fou completa, sugeridora i inoblidable.

La túnica amarilla, bellament traduïda per en Benavente, és una obra d'art, en el sentit més pur i més alt de la paraula. I en Díaz de Mendoza a l'oferir-la al públic en la vetlla de son benefici no sols testimonià la consideració que aquest li mereix sino la aristocràtica exquisitat de son bon gust artístic.

L'obra fou representada amb molta i encertada cura. La companyia, en el respecte de l'adaptació i de la força imaginativa quedà molt per sobre del públic.

Tinguerem una nova ocasió de veure confirmades les excel·lents condicions artístiques del jove actor senyor Díaz de Mendoza y Guerrero que en el curt temps que es dedica al teatre, ha assolit les eficacies d'una personalitat ben definida. Una personalitat tan ferma, tan definida, tan propia, que precisament per son segell inconfundible i nou, auba de l'avenir, horitzó que s'encén en la llunyaderia, ha merescut la discussió i àdhuc l'astorament. Però el canvi hem de veure'l tots i el temps ha de confirmar els bons auguris. La tonalitat *única* que en el teatre representa aquest jove actor amb una expressió de matç tan encertada, que més fóra meravella, tots la veurem triomfant i essencial. Sento no poder insistir més llargament.

El senyor Díaz de Mendoza fou ovacionat la vetlla de son benefici.

El cartagener.—Bres moro y no te orco.

El germanòfil de vuelta. (Se menja molt a Alemanya.)

I, per a acabar, parlarem una mica del acontejament teatral de Terrassa. L'estrena del drama *Els emigrants* de l'Ignasi Iglesias.

Figureu-vos un home que té una dèria noble i generosa. Figureu-vos que la predica i que, per a major eficàcia, cerca el teatre per a sa predicació. I àdhuc per a major claretat se val del contrast. Surt a escena el predicador i enfront d'ell tot el cuadro de dolor i de misèria que vol combatre, tota la multitud que viu i que crida contra'l predicador. L'autor exposa ses teories... I públic i crítica deixen al predicador sol i se'n van amb la multitud. Aquesta és, segons se desprèn de les ressenyes periodístiques d'il·lustres companys meus, l'eficàcia artística de *Els Emigrants*, valenta diatriba contra l'emigració que quasi ha resultat una *reclâme*.

Jo com que no vaig assistir-hi, no tinc inconvenient en posar-me generosament al costat de l'autor.

Aquest interpretà el protagonista de sa obra i diuen que ho feu molt bé. Així mateix elogien les decoracions d'en Rocarol, la

direcció escènica i l'interpretació.

Demà al «Coliseum Pompeya», l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, oferirà una sessió de teatre en la que els seus deixebles, amb la valiosa cooperació del seu professor l'actor Enric Giménez i baix la direcció d'en Gual, posaran en escena els següents estudis escrits expressament pel seu director, a càrrec del qual corre igualment el posat d'escena complet: *Els Avars*, *Schuman en el vell casal*, *Els pastors en revolta*, *Les filloses* i *La serenata*.

No hi faltarem i prometem dir-hi la nostra.

FARFARELLO

Opera d'estiu a «Las Arenas».

A mitjans del pròxim juliol debutarà una notable companyia dirigida pel mestre Padovani.

A n'aquesta estrena han seguit les de les obres *Cuando florezcan los rosales* i *El gran capitán*, de l'Eduard Marquina.

La primera és una comèdia sentimental en prosa i la segona una llegenda en vers. Ambdues, malgrat sa naturalesa diversa, tenen totes les valors poètiques que caracteritzen l'obra total de son autor. Compendrà el llegidor que no m'està bé insistir en l'elogi que crec que totes dugues mereixen. El públic les aplaudí complascut.

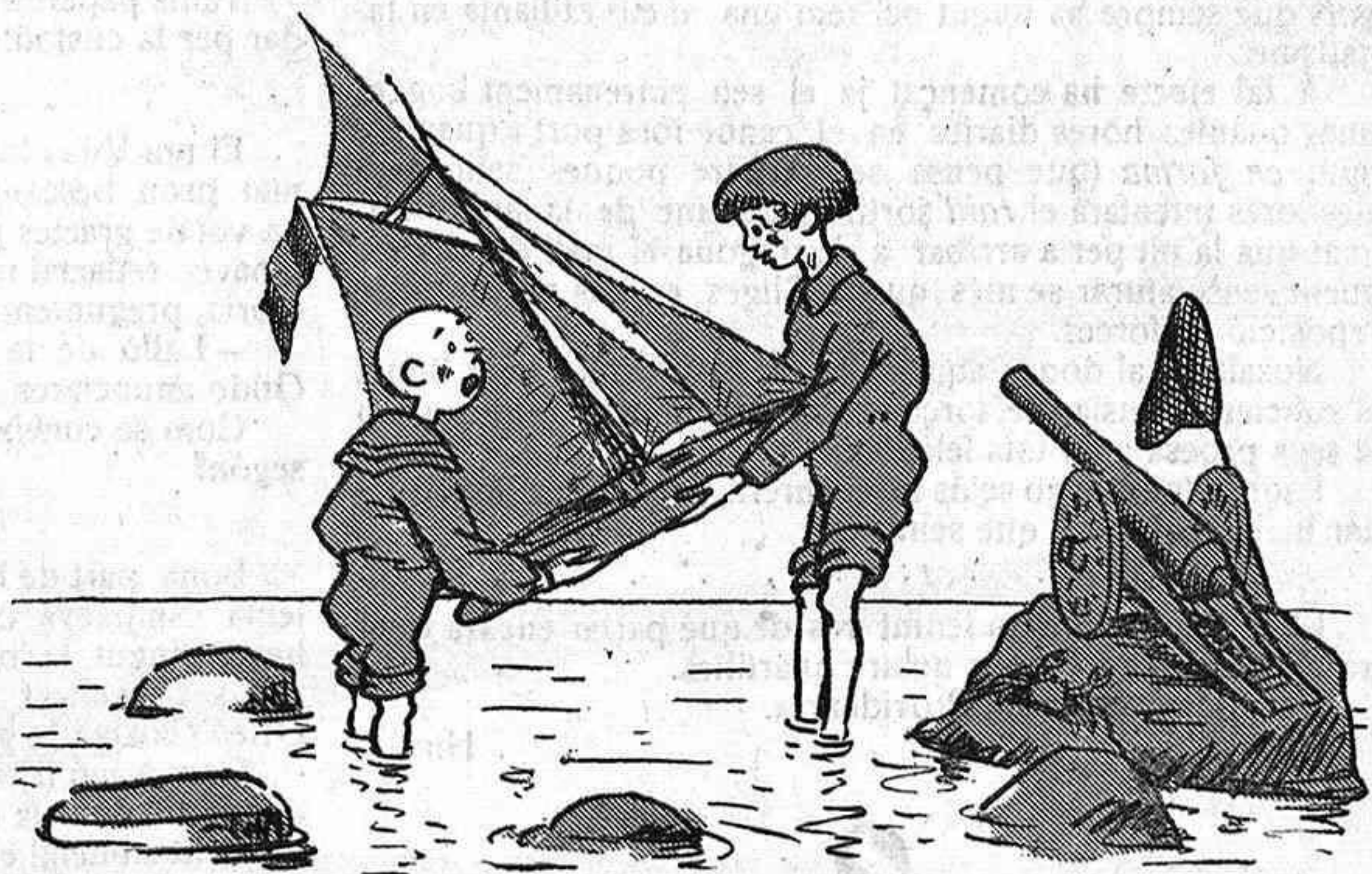
El gran capitán s'estrenà en ocasió del benefici de la Maria Guerrero. ¿Serà cosa de, una vegada més, cantar l'excel·lència artística d'aquesta gran actriu? No necessita ella dels elogis, perquè son millor elogi es la pròpia vibranta i palpitant virtualitat de son art. El públic la feu objecte de llargues i entusiastes ovacions inacabables.

Al teatre «Romea», on la companyia que dirigeix l'exquisit Martínez Sierra està realitzant una profitosa campanya, han estrenat darrerament *La bendición de Dios* i *El retablo de Maese Pedro*. La primera segueix la tanda de les obres de risa i no se'ns acut que dir-hi; la segona, d'en Sinesio Delgado és, en certa manera, un homenatge molt discret i respectuós, a la gloriosa memòria de l'autor del *Quixot*. Es una obra entretinguda i correcta. Adaptació teatral d'uns capítols de la novel·la immortal. La tasca duta a terme per en Sinesio Delgado mereix consideració i respecte per la bona cura i discreta manera amb que l'ha portada a cap.

Ambdues obres foren molt ben interpretades per la notable companyia.

La d'en Sinesio Delgado junt amb *l'astracana*, *Mi querido Pepe*, constitueixen el cartell del benefici de l'Irene Alba.

Aquesta notabilíssima actriu vegé ben manifestes i entusiastes les moltes simpaties i admiracions amb que compta a Barcelona.

—No tinguis por, jo faré de Gibraltar.
—Es que mosseguen per sota.

Obres: *Aida*, *Norma* i *La Walkyria*.

Formaran en la llista de personal, noms tan celebrats com els del baix Massini Pierali, el baríton Viglione Borghese i la soprano Mazzoleni.

Aviat podrem donar més detalls; ara com ara contentem-nos en fer calendaris.

Estem acabant la temporada deportiva i no passa quasibé res digne d'especial menció.

El dia de Sant Joan, és *diada senyalada*; com diuen en la cançó, però això serà per lo que's refereix als focs i a les coques; que per lo que respecta als sports no ho és pas.

En aquestes darreres festes, a excepció del Concurs Hípic que continua celebrant-se amb l'èxit de tots els anys i la elegància de sempre, sols hem pogut apuntar en el nostre carnet, dos partits de foot-ball: *Barcelona-Sabadell*, empatats a 2 goals i *Espanya-Espanyol*, guanyat per 3 a 0 pel primer.

Ademés se celebrà el banquet en honor dels bogadors del Club de Mar, guanyadors del Campionat d'Espanya, al que forem atentament invitats, i la botadura en l'esmentat Club d'un nou canoé propietat del capità del Comitè de rem senyor Durban i que aquest ha batejat amb el nom de *Finet*.

Aquesta embarcació fina de línies i d'una lleugeresa extraordinària, està destinada, tal vegada, a portar a cap una proesa digne de anotar-se en lletres de motllo.

En efecte, l'antic bogador Carles Bonet, antic perquè fa bastants anys que rema pels nostres Clubs, no perquè sigui vell, avui soci del Club de Mar, se proposa realitzar amb el *Finet* el *raid* Barcelona-Tarragona, ja intentat altres vegades i sempre deixat córrer a mig camí.

Aquesta nova segurament farà somriure a més de quatre *rowingmen* dels nostres, perquè, en efecte, les condicions físiques d'en Bonet, en *Dos Cabos* com li deiem a can Joanet, no són, allò que se'n pugui dir esplèndides ni molt menys.

Però en aquestes coses s'ha de tenir present, que la voluntat i l'entusiasme hi influeixen molt, i això és precisament lo que, segons sembla, no manca a l'antic timoner dels *quatre gats* que sempre ha tingut pel rem una afició ratllanta en fanatisme.

A tal efecte ha començat ja el seu entrenament bogant unes quantes hores diàries en el canoé fora port i quan estigui *en forma* (que pensa serà dintre poques setmanes) aleshores intentarà el *raid* sortint a les cinc de la tarda i bogant tota la nit per a arribar a Tarragona al matí del dia següent sense aturar-se més que a Sitges en cas necessari de reposició de forces.

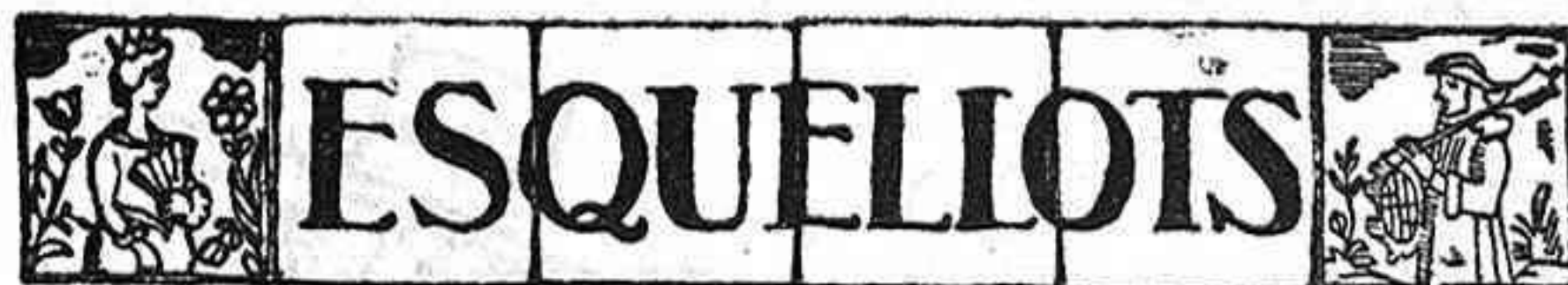
Nosaltres, al donar aquesta nova, desitjem a l'amic Bonet el suficient entusiasme, força i entrenament per a portar a cap la seva proesa amb tota felicitat.

I sobre tot que no se'ns torni enrera, perquè ens faria quedar malament, cosa que sentiríem.

I heu's-aquí que no tenint res de que parlar encara hem trobat tema per a omplir quatre quartilles.

Decididament, hi ha Providència.

HIP

A falta de gegants, tot l'interès d'aquest Corpus ha sigut per a l'*ou com balla* dels claudres de la Catedral.

Dues rates de sagristia ho comentaven al peu del surtidor.

—Cada any anem de mal en pitjor.

—Ja ho pot ben dir.

—Aquest any s'han acabat els gegants; l'any vinent s'hauràn acabat els ous.

En el banquet radical del diumenge, el senyor President va dir, parlant de la qüestió catalana:

«O esto se acaba, o nosotros lo acabaremos todo por medio de la fuerza.»

Adiós, Hindenburg!

La visita del submarí alemany a Cartagena, ha fet sentir una gran enveja a tots els germanòfils d'aquí.

¿Per què no havia de venir a Barcelona? pregunten els postergats.

I tenen raó.

Tan bé que aquí se'ls rebría!... Hi fariem anar fins les *caramelles* del «Matadero» de Gracia.

Sembla que en Suárez Inclán està d'allò més satisfet de la gran tranquil·litat que regna a Barcelona, a pesar de les dues formidables vagues.

Al efecte, no se sab avenir de que, en plé conflicte social, s'hagin pogut celebrar amb tant d'ordre les solemnitats religioses anunciades.

No se'n fii massa el nostre Sanxo, de l'excessiu silenci.

Ni d'aigua que no corri, ni de gat que no mioli.

L'Alcalde Rius i Rius va portar el pendó principal de la processó de Gracia.

Això quasi bé no té res de particular. Lo que sí té quelcom d'extraordinari és que la presència de l'Alcalde motivà varies manifestacions d'entusiasme durant el curs.

De molts balcons l'aplaudíen i li tiraven ginesta i paperets.

Tants paperets i tanta ginesta que després no'ls en va quedar per la custòdia.

El noi Vila No'm maregis, en la darrera sessió del nostre mai prou bescantat Consistori, va proposar, essent aprovat, un vot de gràcies per al lliguero Puig i Alfonso, amb motiu d'haver redactat una «memoria». Nosaltres que tenim memoria, preguntem:

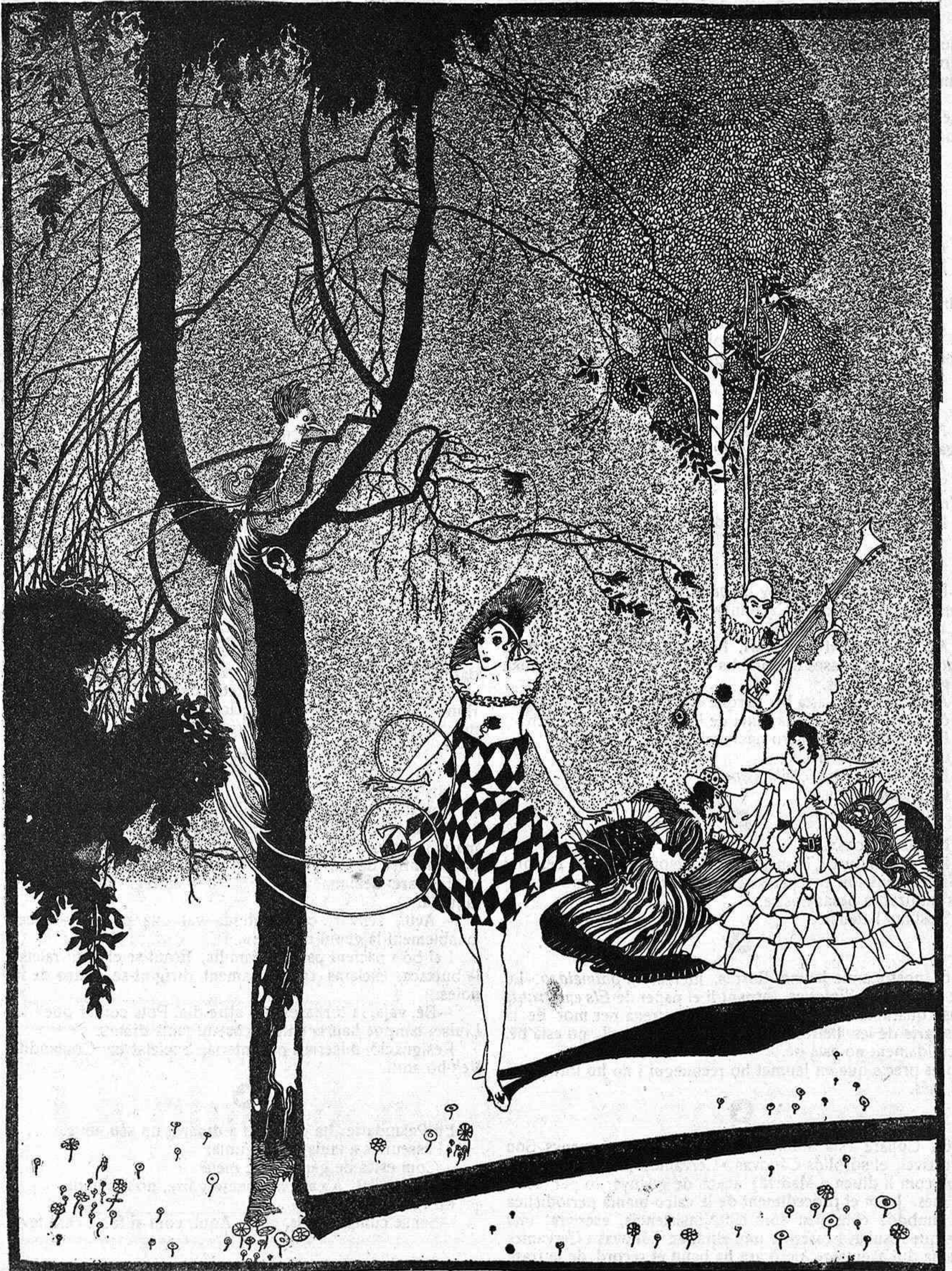
—I allò de la *implacable hostilidad* que en Vila i don Gildo anunciaren en ocasió del plet de les tenències?

Com se coneix que la «Lliga» mana! No és veritat, Peret según?

Bona part de la premsa de Saragoça ha emprés una violenta campanya contra la Comissió de Festes del Pilar per haver tingut la bona pensada de destinar 18,000 pessetes per a organitzar un grandios concert a càrrec del nostre Orfeó Català i la gran Orquestra Sinfònica de Madrid.

Com a raó (?) suprema, al·lega la susdita premsa que amb divuit mil de l'ala es podrien celebrar molts més festejos.

Evidentment! en lloc del primer orfeó del món i d'una de les excel·lents orquestres de la terra, podrien contractar-se els dos *Gallets* i el Belmonte.

MELODÍES ESTIVALS

Salutació als llargs i lluminosos matins.

I sinó, organitzar una serie de festes de barri.

Es lo que deia aquell: «Jo no dino mai a cân Martín, perquè és un escàndol: cada cobert et costa pel cap baix un duro. I jo amb cinc pessetes menjo cinc vegades a cân Biel.» I fins a cert punt tenia raó.

Als periodistes saragoçans, autors de la campanya en qüestió, els dediquem aquelles paraules del protagonista de *L'alegria que passa*:

—No'n tastareu mai de poesia!

En remull tot-hom!

Antigament, per Sant Joan, tot just començaven a banyar-se els desesperats, quatre adultes fogosos que's creien que no hi serien a temps.

Aquest any, per Sant Joan, hi ha hagut empentes en els balnearis de la Barceloneta.

¿Es que ara fa calor més aviat? No; és que ja han sortit els tramvies especials. I en Foronda, per manar en tot, fins mana en això: en la nostra higiene hidroteràpica.

Me diuen que l'altra tarde, a «Las Arenas», fou voltejat i enganyat l'incommensurable *fenómeno* «Llapissera».

Això no va!

Si es comença a deixar treure les tripes pels braus, aviat no'ns farà riure.

I aixís que no'ns faci riure, adéu «Llapissera»!

El setmanari madrileny *España* ha publicat un notable número extra dedicat a Catalunya, que és una brillant defensa del nacionalisme.

Ademés del text doctrinari, hi han deu o dotze planes de anuncis, tots de cases importants catalanes, que representen un grapat de duros.

Això, fins aquí, està bé, perquè «amor con amor se paga». Però lo que hi xoca és l'anunci de l'establiment d'en Pich.

En Pich en un número nacionalista!

Què dirà en Lerroux?

En Pich en la francòfila *España*!

Què dirà el Kaiser?

NOTES DE CASA.

Per al banquet d'homenatge al doctor Queraltó, celebrat el dia 22, ens fou enviada una tarja de convit que no poguem utilitzar, a pesar nostre.

S'estima l'atenció.

El nostre amic Jaumet Borrás, mereix un *palmetazo*. Lo que ha fet amb l'Iglesias, tornant-li el paper de *Els emigrants* quasi quaranta vuit hores abans de l'estrena per mor de la grandaria de les lletres de son nom en el cartell, no està bé. Decididament no està bé.

I és precís que en Jaumet ho reconegui i no ho torni a fer mai més.

En Cullaré està anonadat. I no n'hi ha per menys. Son etern rival, el sorollós Cánovas i Cervantes («ni lo uno ni lo otro» com li diuen a Madrid) acaba de guanyar-lo per sempre més. Ja en el procediment de la calco-manía periodística que ambdós conreen amb tanta insistència, escrivint una cosa que resultava ésser-ne una altra, en Cánovas i Cervantes li havia dut aventatge; però ara ha batut el record de la frase incongruent i monumental. Perquè a *La Tribuna*, de Madrid, han exposat al públic un «Mapa de Europa de tamaño natural»!!

Pobre Cullaré! ¿On queden els séus «tipos estentóreos»?

Submaríns; enfonsaments, naufrecl...

La nostra dolça nentralitat es bastant inquieta, tan mateix! Sòrt que el senyor Esteve, quan la digestió, no vol pensar en res.

I sempre està fent la digestió. Una raonada digestió, pacífica i neutral!

El senyor Salaverría, cronista de *A B C* (d'això de fer cròniques el senyor Salaverría tot just és a l'*A B C*), ha vingut a Catalunya i ens ha descobert.

Els catalans, tots reconeguts a sa seca sapiencia, no savem què fer de tan contents.

Però agraits i previsors, no llegim les cròniques del senyor Salaverría.

Suposem que sabrà apreciar aquest homenatge en tot lo que val.

A Madrid ha començat a publicar-se una vulgar revista literaria que's nomena *Figaro en 1916*. Obre el primer número un article de l'Unamuno, dient que en *Figaro en 1916* també se suicidaria.

Vaja! No esperem fullejar el segón número de *Figaro en 1916*. Sigui-li lleu la terra!

La Gaceta de la Mort (a) *La Vanguardia*, al donar compte el passat diumenge d'un horrible parricidi comés a Riudarenes (Girona), diu que fou detingut l'autor del *sinistro*.

El Liberal, d'haver-se'n enterat, n'hauria dit *catástrofe*, i així hauria vengut dotze números més entre els séus favoreixedors del districte V.

Emperò lo que més ens estranya és que en Bono del *Ciero*, buscant el *desquite* de lo de Sant Feliu, no sigui a Riudarenes per a fer una nova informació sensacional.

I qui sab, qui sab, si ressucitaria el *siniesirat*, perquè en Bono n'és mestre en resurreccions folletinesques. Inspirant-nos amb ell estem escrivint l'argument d'una pel·lícula.

Històric:

Revetlla de Sant Joan. Nit d'amors, de flors i d'alegria.

Arriba al Turó Park una familia cursi, composta de pare, mare, germanet i cinc filles, d'aquelles que no's casen ni anunciant-se de tant en tant en *La Vanguardia*.

El pare demana vuit entrades i entrega vuit rals a la taquilla.

—Avui, senyor, cada entrada val una pesseta—objecta amablement la gentil taquillera.

I el bó i pacient pare de familia, ficant-se els vuit ralets a la butxaca, exclama resignadament, dirigint-se a una de les noies:

—Bé, vaja, ja tornarem un altre dia. Pots contar que'l teu Lluïset tampoc hauria entrat, costant tants diners.

Resignació, miseria i pedanteria, Societat en Comandita. Ve't-ho aquí.

En Palaudaries ha convidat a dinar a un séu amic:

Al asseure's a taula, li pregunta:

—Com estàs de gana, amic meu?

—Aixís, aixís. A casa no menjo gaire, no't creguis.

En Palaudaries:

—Sense compliments, ehl... Aquí, com si fós a casa teva.

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

MANUALES CORONA

PALEOGLOGRAFIA

Historia geológica
de la Península Ibérica

L. FERNÁNDEZ NAVARRO

Un tomo tela Pesetas 3'50

LUIS DE ZULUETA

LA EDAD HEROICA

Nueva publicación de la
Residencia de Estudiantes

Un tomo Pesetas 2'50

CUADROS EUROPEOS

por JOSÉ M.ª SALAVERRIA

Un tomo Pesetas 3'50

G. MARTÍNEZ SIERRA

CARTAS A LAS MUJERES DE ESPAÑA

Un tomo Pesetas 3'50

JACINTO BENAVENTE

OBRA NUEVA

La ciudad alegre y confiada

(Segunda parte de Los Intereses Creados)

DOS Pesetas

DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ CASTELLÀ-CATALÀ

per

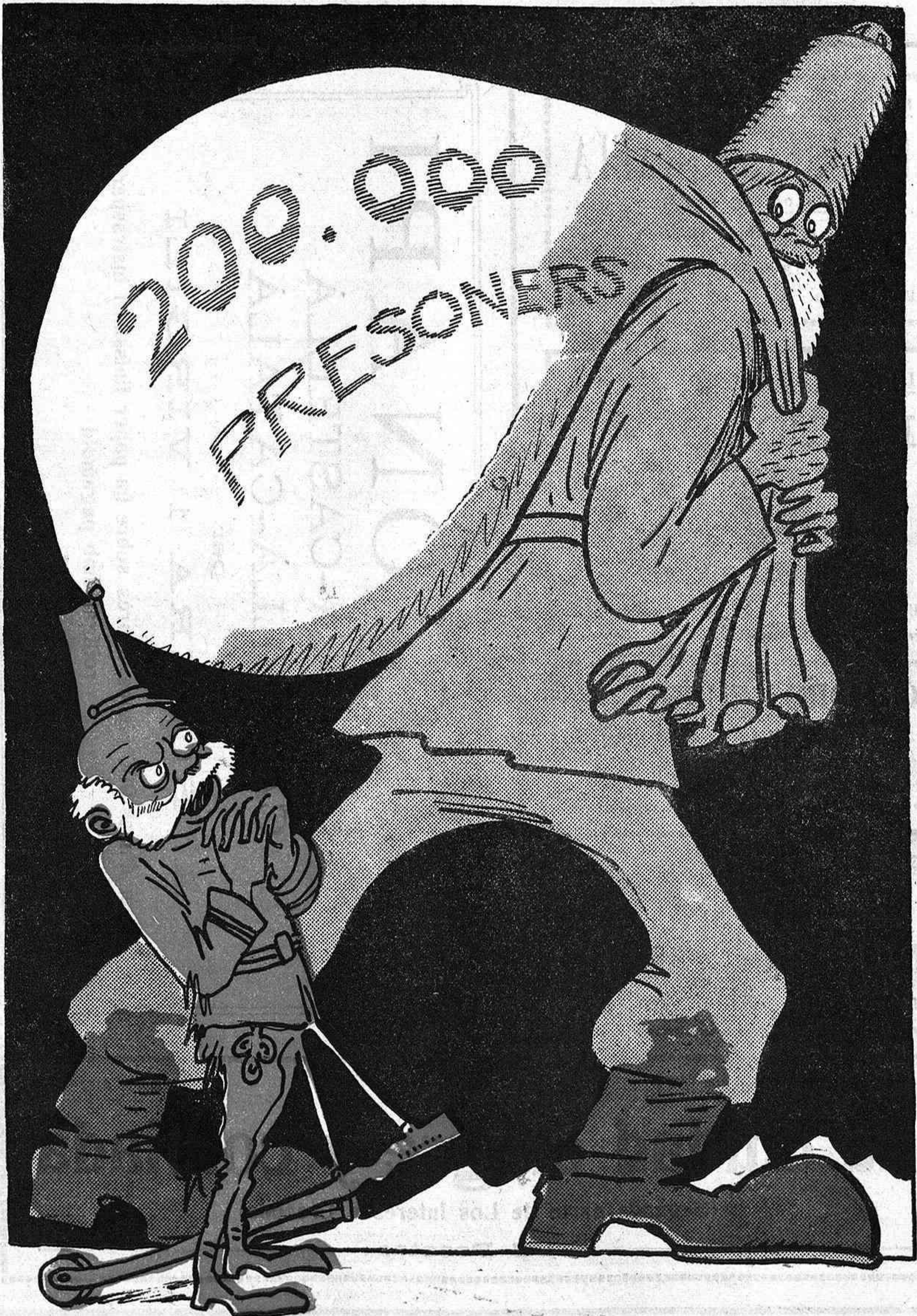
A. ROVIRA i VIRGILI

Un tom d'unes 900 planes, imprès sobre un paper finíssim i intraspresent,
relligat amb pegamoid

900 planes, 2 centímetres de gruix!

PESSETES DÈU

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

A LA BUKOVINA

—Deixeu-me'n uns quants, o sinó em matarà la solitud i l'anyorament.